

Coti/ Voltnoi/ Δημήτρης Χαρίτος tone home

audio/visual installation
CHEAPART

A.Μεταξά 25, Αθήνα 106 81

20 Μαρτίου 2003 – 6 Απριλίου 2003

TONE_HOME: Ταξίδι από το οικείο στο ανοίκειο, στη διάρκεια του οποίου ο θεατής βιώνει με ένα διαφορετικό τρόπο τη σχέση του με τις οικείες συσκευές και τους χώρους του περιβάλλοντος ενός σπιτιού: το ψυγείο ή το μίξερ, το μπάνιο ή την πολυθρόνα. Ταξίδι στη χώρα των θαυμάτων ενός σπιτιού. Ο ήχος, η εικόνα, η παρουσία ή η απουσία του άλλου θεατή, το παιχνίδι και η επένδυση νοήματος ή συναισθήματος διαμορφώνουν τη νέα εμπειρία. Και, όπως κάθε ταξίδι, έτσι και αυτό μπορεί να ανακαλεί τον ενθουσιασμό της ανακάλυψης αλλά και κάθε είδους φόβο ή παιδικό εφιάλητη.

Στο σύγχρονο οπτικοακουστικό πολιτισμό, όπου τα ξεχωριστά πεδία της τέχνης λιώνουν το ένα μέσα στο άλλο χωρίς όρια πια, και όπου οι άνθρωποι που παράγουν την τέχνη δεν προέρχονται από στεγανούς χώρους ως προς τις ιδιότητές τους, αλλά από όσο το δυνατόν πιο διαφορετικούς και διαδραστικούς, οι διαστάσεις των εικαστικών τεχνών έχουν διευρυνθεί τόσο προς κάθε κατεύθυνση, που πλέον είναι δύσκολο ακόμα και να χρησιμοποιεί κανείς αυτόν τον όρο.

Υπάρχει παρ' όλ' αυτά ακόμα η ψευδαίσθηση ότι το οπτικό στοιχείο είναι πιο δυνατό από το ακουστικό. Και σίγουρα, για ένα διάστημα το οπτικό στοιχείο μπορεί και να επικράτησε, με τη δυναμική της εύκολης γοητείας της εικόνας και της δυνατότητάς του να γίνεται άμεσα εκμεταλλεύσιμο ως πληροφορία.

Αλλά ο ήχος είναι πανταχού παρών, διαμορφωτής χώρων και όγκων στο αρχιτεκτονικό τοπίο της πόλης, καταλύτης συναισθηματικών εντάσεων στα κάθε είδους σάουντρακ, αναγνωρίσιμος συνοδός-σημαίνον σε "σήματα-κατατεθέντα" σημαινόμενων προϊόντων, σύντροφος των πιο μοναχικών και προσωπικών εμπειριών μας (ακόμα και στην πιο απόλυτη σιωπή και στο σκοτάδι, δε θα μπορούσε κανείς να απαλλαγεί από τους ήχους του σώματός του).

Ίσως πάλι στη μάχη μεταξύ των δύο όψεων αυτού του πολιτισμού, η καθεμιά να σφετερίστηκε τη δύναμη της άλλης - η εικόνα τη δύναμη των ηχητικών εφέ και του σάουντρακ και η μουσική τη δύναμη που διαθέτει η εικόνα να γοητεύει: το ηχητικό μέρος μιας τηλεοπτικής διαφήμισης και το video-clip θα μπορούσαν να είναι τα αντίστοιχα παραδείγματα. Και το αντικείμενο της διαμάχης είναι βέβαια η προσοχή μας, ο "χώρος" μας, ο διανοητικός και σωματικός μας χώρος, και φυσικά ό,τι επακολουθεί από οικονομική και πολιτική άποψη.

Ο χώρος με κάθε δυνατή έννοια, η σχέση του ήχου με το χώρο και την εικόνα, η σχέση που έχουμε οι ίδιοι με την αντίληψή μας για το χώρο, την εικόνα και τον ήχο, και κατ' επέκταση η δυνατότητα εκμετάλλευσης αυτής της αντίληψης είναι τα θέματα που απασχολούν τους τρεις δημιουργούς των εγκαταστάσεων του TONE_HOME. Ο χώρος, η πολιτική και η οικονομία είναι θέματα που κυριαρχούν στην παγκόσμια συζήτηση για τη audio-art. Και απ' αυτή την άποψη, το TONE_HOME είναι απόλυτα συντονισμένο. Με τη διαφορά ότι στο TONE_HOME αυτό που θα βιώσει ο θεατής δεν είναι η διαμάχη, αλλά η αμοιβαία γοητεία του οπτικού από το ηχητικό.

Το βίωμα του θεατή θα περιλάβει σίγουρα αυτή τη γοητεία που ασκούν στους ίδιους τους δημιουργούς οι συσκευές του σπιτιού, οι παράξενοι ήχοι, οι ηλεκτρονικοί ήχοι, οι τόνοι των συχνοτήτων, οι ακραίες εικόνες, το παιχνίδι (εξ ου και η interaction), η μεταφορά του οικείου χώρου ως σώματος του ανθρώπου που τον κατοικεί. Αυτή η τελευταία διάσταση αποτελεί και το πιο συναισθηματικό κομμάτι της εγκατάστασης. Αλλά το TONE_HOME είναι για τον χρήστη και θεατή σχεδόν τόσο ανοιχτό στην επένδυση συναισθήματος όσο και για τους δημιουργούς του: όσο πιο πολύ συμμετέχει κανείς στο παιχνίδι με τα αντικείμενα και τις εικόνες, τόσο πιο πολύ οικειοποιείται το χώρο, και τόσο πιο πολύ, στο διαδραστικό κομμάτι του TONE_HOME, τού αποκαλύπτεται ένας προσωπικός σωματικός και συναισθηματικός χώρος όπου ακόμα τα πράγματα διακυβεύονται.

Όταν μιλά κανείς για τον ήχο ως πρώτη ύλη μιας καλλιτεχνικής δημιουργίας, θέτει αναγκαστικά και το ζήτημα της τεχνολογίας, και δη αυτής της παραγωγής, μετάδοσης, και επικοινωνίας.

Μια από τις παραμέτρους που καθόρισαν τη θεωρία αλλά και την πρακτική της τέχνης του εικοστού αιώνα ήταν η δυνατότητα της τεχνολογικής αναπαραγωγιμότητας του έργου τέχνης. Μετά και από την παρέμβαση του Duchamp με τα "ready-made", οι εικαστικές τέχνες διατήρησαν το διαχωρισμό ανάμεσα στο "έργο" και το "αντίτυπο" με γνώμονα τη μοναδικότητά του ή τουλάχιστον τον περιορισμένο αριθμό που κατασκευάζει ο ίδιος ο καλλιτέχνης - και αυτή η διαδικασία μοναδικής παραγωγής είναι που του δίνει και την "αίγλη" του, και άρα την ταυτότητά του ως έργου. Στο οπτικό κομμάτι του εικαστικού πολιτισμού, αν και συχνά χρησιμοποιούνται τεχνικά οι τεχνολογικές εξελίξεις του μηχανισμού της αναπαραγωγής, η έννοια της αναπαραγωγιμότητας του έργου παραμένει μια διάσταση απέναντι στη οποία ο εικαστικός και το σύστημα που τον υποστηρίζει είναι γενικά αμυντικοί. Στην audio-art, όμως, τα πράγματα είναι εντελώς αντίστροφα: η δυνατότητα αναπαραγωγής και οι τεχνολογικές εξελίξεις σ' αυτόν τον τομέα είναι ένα από τα υλικά με τα οποία δουλεύουν οι καλλιτέχνες.

Η πρακτική πλευρά μιας ηχητικής εγκατάστασης προϋποθέτει τη χρήση ηλεκτρονικών συσκευών που πολλές φορές εκπροσωπούν τα τελευταία επιτεύγματα της τεχνολογίας του ήχου, αλλά και την εξοικείωση με όλη τη σειρά των εξελίξεων που οδήγησαν σ' αυτά, καθώς πολλές φορές παλιότερες αναλογικές συσκευές εξυπηρετούν διαφορετικές ανάγκες. Οι δημιουργοί του TONE_HOME χρησιμοποιούν από ψηφιακά επεξεργασμένο ήχο και τα τελευταία software και μηχανήματα επεξεργασίας και μετάδοσής του, μέχρι απλούς μηχανισμούς αναμετάδοσης και αυτοσχέδιες γεννήτριες τόνων. Σε αρκετά από τα έργα η ίδια η εικαστική αισθητική διαμορφώνεται από τη γοητεία που ασκούν τα ηχητικά μηχανήματα ως αντικείμενα στους τρεις δημιουργούς. Η χρήση της διάδρασης αυτών των μηχανισμών με το οπτικό μέρος αλλά και το άνοιγμα στις επιδράσεις από την αρχιτεκτονική, τη σύγχρονη πειραματική μουσική και τον κινηματογράφο, αυτομάτως εντάσσει το TONE_HOME σε μια σειρά έργων που διατρέχει τον εικοστό αιώνα και τα πρώτα χρόνια του εικοστού πρώτου. Γνωρίζοντας πολύ καλά ότι υπάρχει πάντα ένας κίνδυνος αυθαιρεσίας και υπερφόρτωσης του έργου με ιστορικό βάρος όταν κανείς κάνει τέτοιου είδους αναφορές, θα θέλαμε παρ'όλ'αυτά να αναφέρουμε τα πιο εξέχοντα σημεία αυτής της ιστορικής γραμμής που ξεκινάει από τα "Intonarumori" των φουτουριστών Luigi Russolo και Filippo Marinetti στη δεκαετία του 1920, και καταλήγει στις τελευταίες εξελίξεις της ανάπτυξης τεχνολογικών δυνατοτήτων παρέμβασης στην ίδια την υφή του ήχου και δημιουργίας εικονικών ακουστικών περιβαλλόντων (εικονικών με την έννοια ότι δεν υπάρχουν στη

φύση). Η ίδια νοητή γραμμή συνδέει τα πειράματα με τις συχνότητες του Κροάτη Nicola Tesla, με τις αναζητήσεις του μουσικού John Cage στο επίπεδο της κοινωνικής διάστασης του ήχου και της σχέσης του με το περιβάλλον, και με τις μουσικές έρευνες στο πεδίο των συχνοτήτων από τον Pierre Schaeffer και τον Edgar Varèse στη δεκαετία του '50, με τις εγκαταστάσεις του εικαστικού Nam June Paik στις δεκαετίες του '50 και του '60, με τις έρευνες του αρχιτέκτονα και μουσικού Ιάννη Ξενάκη στη δεκαετία του '60 και του '70, με όλη τη μουσική σκηνή του μινιμαλισμού στη δεκαετία του '60 ξεκινώντας από τον John Cage και τον Steve Reich και περνώντας στους Kraftwerk στη δεκαετία του '70, και, φυσικά, από τις αναζητήσεις του Brian Eno στις δεκαετίες του '80 και του '90 στο επίπεδο της τεχνολογίας σύθεσης ήχων, η οποία εφαρμόζει τις αρχές του τυχαίου στη μετάδοση των ήχων με στόχο τη δημιουργία audio εμπειριών μέσω συνεχώς ανακαθοριζόμενων ήχων, και της Laurie Anderson την ίδια περίοδο στο επίπεδο της χρήσης αυτών των τεχνολογιών στην performance. Στη δεκαετία του '90 όλο και περισσότεροι καλλιτέχνες χρησιμοποίησαν αυτές τις τεχνικές για να δημιουργήσουν ακουστικά περιβάλλοντα, τα οποία ανέπτυξαν εξίσου και το εικαστικό κομμάτι της εγκατάστασης, όπως στη δουλειά των Carsten Nicolai, Mika Vainio, Marko Peljan, Ryoji Ikeda, Angela Bulloch, David Shea και πολλών άλλων.

Δύο ακόμα στοιχεία χαρακτηρίζουν τους καλλιτέχνες που συναντάμε σ' αυτό το χώρο: ότι λειτουργούν σε ένα διεπιστημονικό και δια-καλλιτεχνικό πλαίσιο, που τους επιτρέπει να έχουν μια πολύ ανοιχτή αντίληψη για την έννοια "έργο τέχνης", και ότι συχνά λειτουργούν με βάση αυτόνομες ομάδες που αυτο-οργανώνονται για να παραγάγουν τέχνη εκτός των ορίων ενός ιδρύματος, χωρίς όμως τη σταθερή σύνθεση ή το μανιφέστο που καθόριζε τις ομάδες σε άλλες εποχές. Όχι τυχαία, οι δημιουργοί του TONE_HOME προέρχονται από τους χώρους της μουσικής (Coti), της οπτικής επικοινωνίας (Voltnoi) και της αρχιτεκτονικής/ virtual αρχιτεκτονικής (Δημήτρης Χαρίτος). Επίσης όχι τυχαία, εμφανίζονται κατά καιρούς και οι τρεις με την ιδιότητα του DJ και του συνθέτη ακουστικών projects ηλεκτρονικής πειραματικής μουσικής, μόνοι ή μέσα σε σχήματα. Είναι κι αυτό μια από τις παραμέτρους που συντονίζουν το TONE_HOME με το διεθνή χώρο της audio-art.

Τόσο ο ήχος όσο και η εικόνα είναι φύσει στοιχεία πολιτικά, με την έννοια ότι συμμετέχουν στη διαδικασία της επικοινωνίας άρα και της μετάδοσης της πληροφορίας, υπάρχοντας ανεξάρτητα από αποστάσεις και φυσικά εμπόδια και παρέχοντας, μέσω της δυνατότητας υποβολής, και τη δυνατότητα χειρισμού τους. Το TONE_HOME είναι ένα έργο πολιτικό, όπως πολιτικό είναι κάθε έργο τέχνης που θέτει σε αμφισβήτηση την αντίληψή μας για τη διαδικασία πρόσληψης της πραγματικότητας μέσω του ήχου και της εικόνας και κάθε έργο που ανατρέπει μέσα μας τη στάση του παθητικού θεατή, κάνοντας φανερό πως εναπόκειται σε μάς να επιλέξουμε αν θα έχουμε τη δυνατότητα παρέμβασης στην πρόσληψη και στη διαδικασία.

Χριστιάνα Γαλανοπούλου θεωρητικός της τέχνης

Οι Coti/ Voltnoi/ Δημήτρης Χαρίτος θέλουν να ευχαριστήσουν ιδιαίτερα τους: Χρήστο Λαίνα, Λάμπρο Σφυρή, Μαίρη Λούση, Paranoe, Nekty@VilylMicrostore, Mariloi, Πατριάρχης Δημήτριος, Κίκα, Ανδρέα Ανδρέου, Ηρώ Λάσκαρη, Ιωάννα Σπανού, Evelyn Γαβρήλου, Μπαϊοφαϊτερετελείακομ.

με την υποστήριξη των οποίων υλοποιήθηκε το "Tone_Home".